

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

Zeszyty Naukowe
Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego
w Warszawie

PROBLEMY
ROLNICTWA
ŚWIATOWEGO

Tom 13 (XXVIII)

Zeszyt 3

Wydawnictwo SGGW
Warszawa 2013

Elżbieta M. Kacperska¹

Katedra Ekonomiki Rolnictwa i Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Stosunki handlowe Polski z Niemcami w latach 2003-2012 ze szczególnym uwzględnieniem handlu artykułami rolno-spożywczymi

Polish trade relations with Germany in 2003-2012 with particular emphasis on trade in agri-food products

Synopsis. W artykule przeanalizowano zmiany w polsko – niemieckiej wymianie handlowej ze szczególnym uwzględnieniem artykułów rolno-spożywczych w latach 2003-2012. Przeanalizowane w opracowaniu obroty handlowe wskazują na wiodącą pozycję Niemiec jako partnera Polski. W analizowanym okresie saldo obrotów handlowych artykułami rolno-spożywczymi było dodatnie. Wartość eksportu do Niemiec w 2012 r. wyniosła 3,8 mld EUR a jego udział w eksporcie rolno-spożywczym ogółem stanowił 22%. W strukturze polskiego eksportu dominowały produkty przetworzone pochodzenia roślinnego i zwierzęcego.

Słowa kluczowe: stosunki handlowe, produkty rolno-spożywcze, handel polsko-niemiecki

Abstract. Present article analyzes the changes in the Polish - German trade with particular emphasis on agriculture - food products in the years 2003-2012. Analysis of trade development shows Germany as the leading partner of Poland. In the analyzed period, the balance of trade in agri-food products was positive. The value of exports to Germany in 2012 amounted to EUR 3.8 billion and its share in agri-food exports accounted for 22% of the total. Processed products of plants and animals dominated in the structure of the Polish exports.

Key words: trade relations, agri-food products, Polish-Germany trade

Wstęp

Od wielu lat głównym partnerem handlowym Polski jest Republika Federalna Niemiec. Istotne znaczenie gospodarki niemieckiej było obserwowane w całym okresie powojennym. W latach 80. i 90. wzajemne relacje w wymianie towarowej, w tym artykułami rolno-spożywczymi umacniały się. Integracja Polski z Unią Europejską w 2004 r. spowodowała otwarcie rynków i ujednolicenie sposobów wzajemnej wymiany. Od 2003 r. wzajemne obroty charakteryzowały się tendencją rosnącą. Udział Niemiec w polskim handlu zagranicznym stanowił ponad ¼ wszystkich obrotów zarówno po stronie eksportu jak i importu ogółem. W analizowanym okresie gospodarka niemiecka pozostawała najważniejszym odbiorcą artykułów rolno-spożywczych a ich wymiana była korzystna dla Polski.

---

¹ Dr inż., e-mail: elzbieta_kacperska@sggw.pl

Cel i metodyka badań

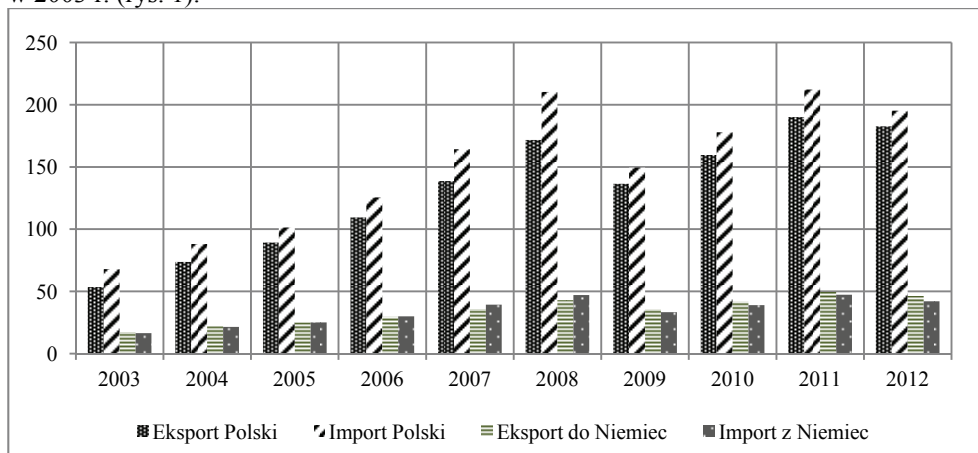
Celem opracowania było przedstawienie stosunków handlowych pomiędzy Polską a Niemcami, ze szczególnym uwzględnieniem handlu artykułami rolno-spożywczymi. W analizie ujęto lata 2003-2012 starając się określić tendencje we wzajemnych relacjach. Do analiz wykorzystano wskaźniki dynamiki wzrostu, analizy porównawcze i wskaźniki udziałów procentowych. Artykuły rolno-spożywcze zostały podzielone na roślinne i zwierzęce, a następnie według stopnia przetworzenia. Osobno analizowano eksport i import. W opracowaniu wykorzystano dane Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie.

Polsko - niemieckie stosunki handlowe

Polski handel zagraniczny w latach 2003 – 2012 wykazywał tendencję rosnącą z załamaniem w 2009 r. Tendencja ta występowała po stronie eksportu i importu, a przyczyną osłabienia w 2009 r. był ogólnoswiatowy kryzys gospodarczy (rys. 1).

Polsko – niemieckie stosunki handlowe od początku transformacji charakteryzują się tendencją wzrostową. Trend taki obserwowano do 2009 r., wówczas kryzys finansowo - gospodarczy osłabił wzajemne obroty. Po okresie osłabienia wymiany od 2010 r. powróciła tendencja rosnąca. Eksport do Niemiec zwiększył się z 17,3 mld USD w 2003 r. do 46,4 mld USD na koniec 2012 r., czyli ponad 2,5 krotnie.

Podobna tendencja występowała po stronie importu. Do 2009 r. wartość importu zwiększała się szybciej niż eksportu, ale osłabienie gospodarcze przerwało ten trend. Na koniec 2012 r. wartość importu wynosiła 42,2 mld USD i była 2,5 krotnie wyższa niż w 2003 r. (rys. 1).

Rys. 1. Obroty handlowe pomiędzy Polską a Niemcami na tle handlu zagranicznego w latach 2003– 2012, mld USD

Fig. 1. Trade turnover between Poland and Germany against foreign trade in the years 2003 – 2012, U.S. \$ billion

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych GUS.

Wysokie tempo wzrostu w polsko-niemieckich obrotach handlowych było kolejną cechą charakterystyczną wymiany. Wzrost po stronie eksportu w analizowanym okresie wyniósł 268% a po stronie importu 279%. Kolejną cechą charakterystyczną we wzajemnych obrotach było wolniejsze tempo wzrostu po stronie eksportu. Eksport do Niemiec rósł wolniej niż eksport Polski ogółem. Oznacza to, że Polska zdobywała nowe rynki. Inaczej kształtował się import, tu dynamika wzrostu była porównywalna.

Analizując zmiany w polskim eksporcie ogółem w ujęciu rok do roku należy zauważyć, że coroczne przyrosty do 2008 r. były powyżej 20%, natomiast po 2009 r. tendencja ta nie powróciła. Roczne przyrosty kształtowały się poniżej 20%. Na tym tle niekorzystnie kształtowała się dynamika wzrostu eksportu do Niemiec. W okresie 2003 – 2012 coroczne przyrosty były niższe niż w eksporcie ogółem i kształtowały się w przedziale (-17,4% – 27,7%). W 2012 r. zarówno w eksporcie ogółem jak i w obrotach z Niemcami zaobserwowano zahamowanie wymiany po stronie eksportu i importu. W 2012 r. eksport do Niemiec zmniejszył się o 6,5 %, zaś import z Niemiec został ograniczony o 11%. Szczegółowe dane zostały zamieszczone w tabeli 1.

Tabela 1. Dynamika obrotów handlowych Polski z Niemcami na tle handlu zagranicznego ogółem w latach 2003-2012

Table 1. The dynamics of Polish foreign trade with Germany against the total foreign trade in the years 2003-2012

Dynamika obrotów	Rok									
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	(rok 2003 = 100)									
Dynamika eksportu ogółem	100	137,7	166,8	204,5	259,0	320,5	254,9	297,9	354,9	340,9
Dynamika importu ogółem	100	129,7	149,3	184,7	241,6	309,4	219,9	261,8	312,2	287,4
Dynamika eksportu do Niemiec	100	127,7	145,7	171,7	207,5	249,1	205,8	241,0	286,7	268,2
Dynamika importu z Niemiec	100	129,5	151,2	181,3	237,3	284,3	201,2	234,9	285,5	279,5
	(rok do roku)									
Dynamika eksportu ogółem	100	37,7	21,1	22,6	26,6	23,8	-20,5	16,9	19,1	-3,9
Dynamika importu ogółem	100	29,7	15,1	23,7	30,8	28,1	-28,9	19,1	19,3	-8,0
Dynamika eksportu do Niemiec	100	27,7	14,0	17,9	20,9	20,1	-17,4	17,1	18,9	-6,5
Dynamika importu z Niemiec	100	29,5	16,7	19,9	30,9	19,8	-29,2	16,8	21,5	-11,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych GUS.

Kolejną zaobserwowaną tendencją we wzajemnych obrotach jest spadkowy udział Niemiec w polskim handlu zagranicznym. W 2003 r. roku udział eksportu do Niemiec w ogóle eksportu polskiego wynosił 32,3%, zaś w 2012 r. zmniejszył się do 25,4%. Tendencja taka utrzymuje się od drugiej połowy lat 90. ubiegłego wieku. Zmniejszenie się udziału rynku niemieckiego w polskim handlu zagranicznym było większe po stronie eksportu. Może to wynikać z większej intensyfikacji obrotów z innymi partnerami z Unii Europejskiej np. Wielką Brytanią, Włochami, Francją oraz z mniejszego znaczenia Niemiec

jako partnera polityczno-gospodarczego Polski (szczególnie po integracji z Unią Europejską) [Czarny, Kuźniar, Śledziowska 2009]. Udział importu w analizowanym okresie pozostawał na podobnym poziomie ok. 22 – 24% (tab. 2). Oznacza to, że zapotrzebowanie na towary z Niemiec nie uległo zmianie pomimo wzrostu importu z Chin i Rosji. Jednak po uwzględnieniu faktu, że przyczyną wzrostu znaczenie Chin w imporcie Polski jest import pośredni dokonywany przez min. niemieckich pośredników, to można stwierdzić, że znaczenie gospodarki niemieckiej wykazuje tendencje rosnące [Dudziński 2009].

Tendencją widoczną we wzajemnych obrotach jest jej asymetria. W polskim handlu zagranicznym Niemcy zajmują pierwsze miejsce zarówno po stronie eksportu jak i importu, w przeciwieństwie do naszej pozycji na rynku niemieckim, gdzie w 2008 r. było to 12 miejsce w imporcie i 10 w eksporcie. Jednak dla Niemiec jesteśmy najważniejszym partnerem handlowym z regionu Europy Środkowo-Wschodniej [Nakonieczna-Kisiel 2010].

Tabela 2. Udział Niemiec w polskim handlu zagranicznym w latach 2003-2012 (eksport/import ogółem =100)

Table 2. Germany's share in Polish foreign trade in the years 2003-2012 (export / import total = 100)

Udziały Niemiec w polskim:	Rok									
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
eksportie (%)	32,3	29,9	28,2	27,1	25,9	25,1	26,1	26,1	26,1	25,4
importie (%)	24,4	24,4	24,7	24,0	24,0	22,4	22,3	21,9	22,3	23,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych GUS.

W latach 2003-2012 bilans wymiany polsko-niemieckiej kształtował na różnym poziomie. W przeciwieństwie do ujemnej tendencji w deficycie polskiego handlu zagranicznego wykazywał nadwyżki handlowe. W latach 2003 – 2005 i 2009 – 2012 saldo obrotów we wzajemnej wymianie było dodatnie, zaś w okresie 2006 - 2008 wystąpił deficyt.

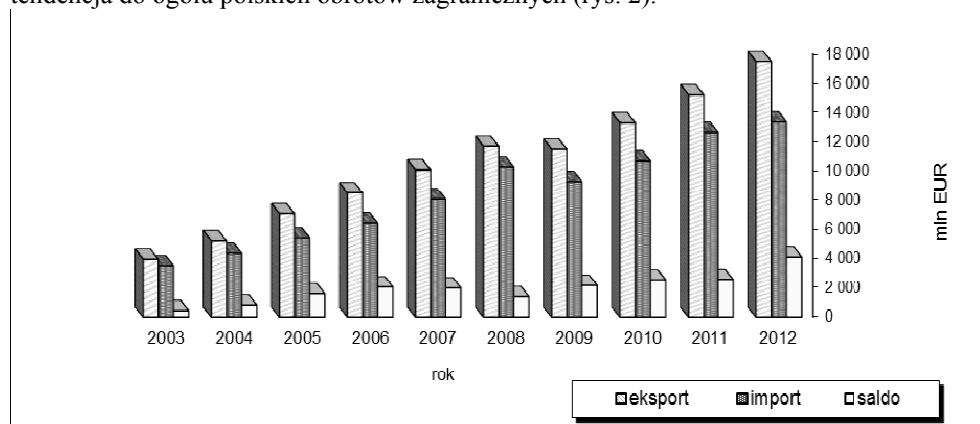
Zmiany w polskim handlu zagranicznym artykułami rolno-spożywczymi w latach 2003-2012

Cechą charakterystyczną polskiego handlu zagranicznego artykułami rolno-spożywczymi, jest fakt, że w analizowanym przedziale czasowym wykazywał tendencje rosnącą zarówno po stronie eksportu jak i importu.

Wartość eksportu rolno-spożywczego w 2012 r. wyniosła 17,4 mln EUR i zwiększyła się o około 13,5 mln EUR, co stanowiło ponad 4-krotny wzrost w badanym okresie. Polskie towary rolno-spożywcze od wielu lat zyskują coraz większe znaczenie w handlu zagranicznym. Jest to efekt stosowania wysokiej jakości surowców, nowoczesnych technologii przetwórczych oraz wytwarzania oryginalnych produktów o unikalnych recepturach. Polskie produkty są wysoko cenione na rynku międzynarodowym i zdobywają coraz większą liczbę odbiorców.

Podobna tendencja utrzymywała się w imporcie, którego wartość wzrosła o 9,7 mln EUR. Kolejną cechą pozytywnie wpływającą na polską gospodarkę, jest dodatnie saldo

wymiany rolno-spożywczej w całym analizowanym okresie. Jest to przeciwna tendencja do ogółu polskich obrotów zagranicznych (rys. 2).

Rys. 2. Polski handel zagraniczny artykułami rolno-spożywczymi w latach 2003-2012, mln EUR

Fig. 2. Polish foreign trade in agri-food products in the years 2003-2012, million EUR

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Analiza wybranych zagadnień i tendencji w polskiej produkcji i handlu zagranicznym artykułami rolno-spożywczymi w 2008 r. FAMU FAPA Warszawa 2008 i Analiza wybranych zagadnień i tendencji w polskiej produkcji i handlu zagranicznym artykułami rolno-spożywczymi w 2012 r. FAMU FAPA Warszawa 2013.

Ważną cechą handlu rolno-spożywczego jest jego rosnący udział w eksporcie ogółem. Od 2003 r. udział eksportu rolno-spożywczego w eksporcie ogółem zwiększył się z 8,4% do 12,3% w 2012 r. Oznacza to, że przy dynamicznie rosnących obrotach ogółem, eksport rolno-spożywczy rośnie szybciej.

Tabela 3. Udział handlu artykułami rolno-spożywczymi w handlu zagranicznym Polski, w %

Table 3. The share of trade in agri-food products in Polish foreign trade, in %

Udział w:	Rok									
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
eksport	8,4	8,7	9,9	9,7	9,9	9,9	11,6	11,2	11,1	12,3
import	5,9	6,1	6,8	6,4	6,8	7,0	8,7	8,1	8,3	8,8

Źródło: jak w rys. 2.

Zwiększa się również udział importu rolno-spożywczego w imporcie ogółem, jednak jego tempo jest wolniejsze w odniesieniu do eksportu. W analizowanym okresie jego udział wzrósł o 2,9 punktu procentowego, zaś w eksporcie o 3,9 punktu procentowego (tab. 3).

Handel artykułami rolno-spożywczymi pomiędzy Polską a Niemcami na przestrzeni lat 2003-2012

Polski handel rolno-spożywczy od wielu lat koncentruje się na rynku europejskim. Najważniejszym odbiorcą polskich artykułów rolno-spożywczych na rynku unijnym są

tradycyjnie Niemcy. W 2012 r. zakupiły one w Polsce produkty za sumę ok. 3,84 mld EUR, co stanowiło 22% polskiego eksportu rolno spożywczego. W analizowanym okresie wzajemna wymiana artykułami rolno-spożywczymi pomiędzy Polską a Niemcami przebiegała pomyślnie i charakteryzowała się tendencją wzrostową, zarówno po stronie eksportu jak też importu. Saldo obrotów wykazywało nadwyżkę w badanym okresie. Tendencja widoczna dla całego handlu rolno-spożywczego była identyczna w przypadku handlu z Niemcami. Sprzedaż artykułów rolno-spożywczych pomimo kryzysu charakteryzowała się dynamicznym wzrostem, a sam przemysł rolno-spożywczy był jedną z gałęzi gospodarki o największej dynamice wzrostu. Pomimo, iż w latach 2010 - 2012 na rynku niemieckim odnotowano spadek popytu wewnętrznego to obroty w sektorze rolno-spożywczym nie uległy zmniejszeniu a nawet wzrosły. Korzystniej kształtowała się sytuacja gospodarcza Niemiec w odniesieniu do innych państw Unii Europejskiej, gdzie tempo wzrostu PKB było dwukrotnie wyższe niż w innych państwach strefy euro.

Tabela 4. Obroty handlowe artykułami rolno-spożywczymi i ich udział w handlu ogółem pomiędzy Polską a Niemcami w okresie 2003 –2012, mln EUR

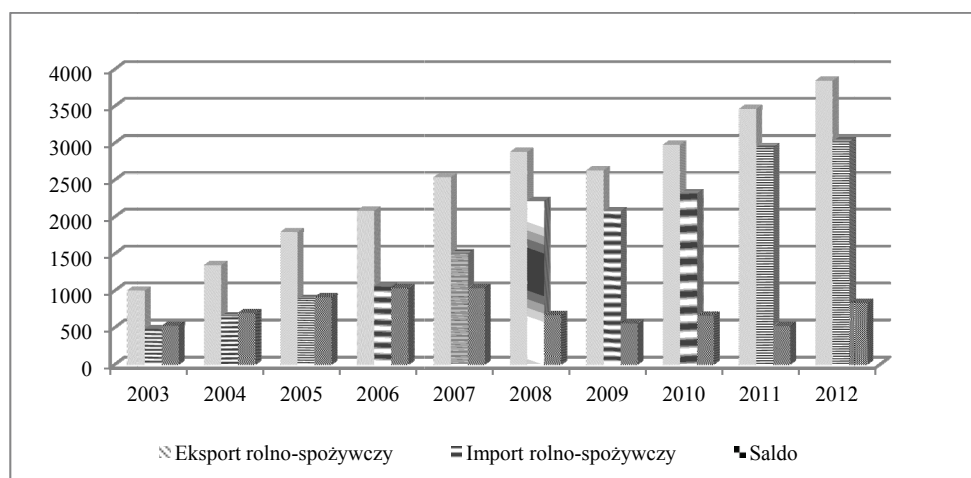
Table 4. Volume of trade of agri-food, and their share in total trade between the Polish and Germany in the period 2003 - 2012, million EUR

Handel ze strony Polski	Rok									
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Eksport rolno-spożywczy	999,2	1343,6	1789,6	2082,1	2535,2	2876,7	2627,9	2973,2	3457,4	3844,5
Import rolno-spożywczy	477,9	648,9	883,3	1051,7	1502,8	2211,7	2072,5	2313,2	2941,0	3015,1
Saldo	521,2	694,8	906,3	1030,4	1032,4	665,0	555,4	660,0	516,3	829,4
Udział eksportu rolno-spożywczego w eksporcie ogółem	25,0	25,6	25,3	24,4	25,1	24,6	23,5	22,4	22,7	22,0
Udział importu rolno-spożywczego w imporcie ogółem	13,4	14,7	16,2	16,4	21,3	24,2	25,8	21,6	23,3	22,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wartość eksportu rolno-spożywczego do Niemiec wzrosła z 999,2 mln EUR w 2003 r. do 3,3 mld EUR w 2012 r., co stanowiło prawie 4-krotny wzrost. Zdecydowanie wyższą tendencję wzrostową charakteryzował się import rolno-spożywczy z Niemiec. Jego wartość zwiększyła się z 477,9 mln EUR w 2003 r. do 3,0 mld EUR w 2012 r., co stanowiło 6-krotny wzrost (tab. 4 i rys. 3).

Rys. 3. Handel artykułami rolno-spożywczymi pomiędzy Polską a Niemcami w okresie 2003 - 2012, mln EUR

Fig. 3. Trade in agri-food products between Poland and Germany in 2003 – 2012, million EUR

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Cechą charakterystyczną wymiany z Niemcami jest ich wysoki udział w handlu ogółem. Handel ten stanowi ponad 20% udziału w eksporcie i imporcie. Tak wysoki udział we wzajemnych obrotach jest niebezpieczny, szczególnie w dobie globalizacji. Występuje tu duża zależność gospodarek, co przy niekorzystnej koniunkturze może znacząco ograniczać wymianę.

Tabela 5. Stopy zmian w handlu artykułami rolno-spożywczymi w latach 2003-2012 oraz średnie roczne stopy wzrostu handlu artykułami rolno-spożywczymi ogółem dla Polski i w handlu z Niemcami, w %

Table 5. Rates of change in the trade of agri- food products in the years 2003- 2012 and the average annual growth rates of total agri- food trade for Poland and in the trade with Germany, in %

Wskaźnik w %	Eksportu rolno-spożywczego		Importu rolno-spożywczego	
	Ogółem	do Niemiec	ogółem	do Niemiec
Stopa zmian	336,8	284,8	274,9	530,9
Średnia roczna stopa wzrostu	18,3	16,8	16,6	24,0

Źródło: opracowanie własne.

Ważnym wskaźnikiem w handlu jest stopa zmian. Dla eksportu rolno-spożywczego ogółem w latach 2003 – 2012 wyniosła ona 336,8%, w handlu rolno-spożywczym z Niemcami osiągnęła ona niższą wartość o 52 punkty procentowe. W przypadku importu tendencja była odwrotna. Stopa zmian w obrotach z Niemcami uległa wzrostowi, a różnica wyniosła 256 punktów procentowych (tab. 5).

Identyczne tendencje wystąpiły w przypadku średniej rocznej stopy wzrostu, gdzie tempo dla eksportu ogółem było wyższe niż w handlu z Niemcami a tempo wzrostu w imporcie niższe niż w handlu z Niemcami (tab. 5).

Struktura towarowa eksportu i importu w obrotach pomiędzy Polską a Niemcami

W celu przedstawienia struktury towarowej obrotów pomiędzy Polską a Niemcami i zmian zachodzących na przestrzeni badanego okresu przeprowadzono analizę asortymentową wskazując na główne grupy towarowe. Struktura towarowa eksportu z Polski do Niemiec w analizowanym okresie uległa dość znacznej zmianie. Było to przyczyną zmian jakie nastąpiły w Polsce w okresie transformacji oraz w okresie dostosowań do wymogów Unii Europejskiej. Jednak pomimo wielu pozytywnych zmian w polskiej gospodarce, tu również wystąpiło zjawisko asymetrii, odnosi się ono do potencjału ekonomicznego obu państw, czyli wielkości wytwarzanego PKB, roli w międzynarodowych stosunkach, poziomu technologicznego jakości organizacji i zarządzania oraz konkurencyjności innowacyjności gospodarek [Nakoneczna-Kisiel 2010]. Zjawisko asymetrii widoczne w handlu wszystkimi grupami towarowymi, zacierza się w handlu rolno-spożywczym. Polska eksportuje i importuje najwięcej produktów przetworzonych, a zdecydowanie mniej surowców roślinnych i zwierząt (tab. 6, rys. 4 i 7).

Analizując strukturę towarową eksportu i importu widoczne są różnice w udziałach poszczególnych grup towarowych (tab. 6).

W 2012 r. sprzedaż do Niemiec zrealizowano na poziomie 3,8 mld EUR. Wartość sprzedaży w porównaniu z rokiem 2003 wzrosła prawie 4-krotnie. W strukturze towarowej polskiego eksportu rolno-spożywczego do Niemiec w całym analizowanym okresie dominowały produkty przetworzone zarówno roślinne jak i zwierzęce. Przetwory roślinne stanowiły największą grupę eksportową. Ich sprzedaż stopniowo zwiększała się - z 462 mln EUR w 2003 r. do 1,2 mld EUR w 2012 r. Również po stronie importu przetwory roślinne stanowiły największą grupę, ich wartość wzrosła z 496 mln EUR w 2003 r. do 1,2 mld EUR w 2012. Saldo obrotów przetworami roślinnymi w całym analizowanym okresie było dodatnie (tab. 6, rys. 4).

Kolejną grupą o dominującym charakterze w eksporcie rolno-spożywczym do Niemiec były przetwory zwierzęce. Wartość sprzedaży stopniowo wzrastała z 268,6 mln EUR w 2003 r. do 968,3 mln EUR 2012 r., co stanowiło 3,5 krotny wzrost. Import przetworów zwierzęcych stopniowo wzrastał w badanym okresie, a bilans obrotów wykazywały nadwyżkę eksportową (tab. 6).

Na trzecim miejscu we wzajemnych obrotach plasują się ryby i przetwory rybne. Ich udział w badanym przedziale czasowym wahał się od 6 do 12% a wartość sprzedaży wzrosła pięciokrotnie (rys. 4).

Na przestrzeni analizowanego okresu używki w polskim eksporcie wykazywały tendencję rosnącą. Ich wartość wzrosła z 42,7 mln USD w 2003 r. do 399,5 mln USD w 2012 r. (9-krotny wzrost). Największą grupę wśród używek stanowiły tytoń i wyroby tytoniowe oraz kawa, kakao, herbata i przyprawy, natomiast niewielki udział miały napoje (tab. 6 i rys. 4).

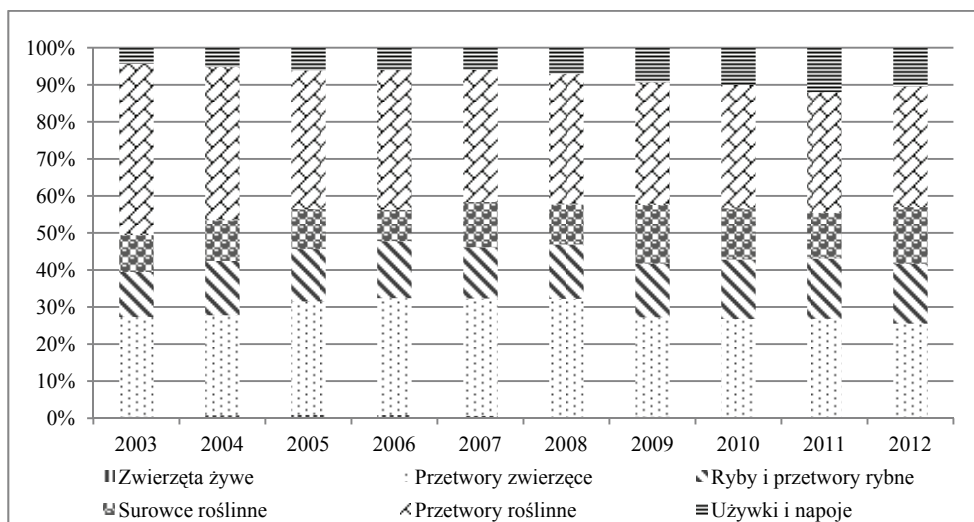
Najmniejszy udział w strukturze eksportu miały zwierzęta żywe, średnio były na poziomie 0,6%.

Tabela 6. Handel artykułami rolno-spożywczymi pomiędzy Polską a Niemcami w latach 2003-2012 według asortymentów, mln EUR

Table 6. Trade in agri-food products between the Polish and Germany in the years 2003-2012 according to the selections, million EUR

Grupy produktów	Rok									
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Eksport w mln EUR										
Produkty zwierzęce:										
Zwierzęta żywe	4,5	11,6	17,5	18,3	18,5	9,6	11,6	11,7	12,2	14,7
Przetwory zwierzęce	268,6	362,2	546,2	657,3	811,9	917,9	704,0	785,2	917,0	968,3
Ryby i przetwory rybne	121,5	197,1	253,7	319,7	355,1	423,6	382,1	478,3	561,9	620,3
Produkty roślinne:										
Surowce roślinne	99,5	147,2	194,4	177,0	315,1	310,6	416,6	410,8	427,5	589,4
Przetwory roślinne	462,0	556,4	668,5	785,0	916,3	1015,6	869,6	989,3	1124,7	1252,1
Używki i napoje	42,7	68,9	109,0	124,6	151,9	199,3	243,7	297,6	413,7	399,5
Import w tys. EUR										
Produkty zwierzęce:										
Zwierzęta żywe	12,7	25,7	45,1	27,3	37,7	49,8	59,9	52,7	76,0	138,8
Przetwory zwierzęce	37,2	85,1	159,7	210,0	311,0	633,0	655,3	692,0	822,8	779,0
Ryby i przetwory rybne	12,1	16,4	26,5	22,1	36,7	58,9	72,1	82,3	108,7	120,1
Produkty roślinne:										
Surowce roślinne	12,6	33,6	43,9	74,4	208,6	250,4	110,8	129,2	237,2	190,4
Przetwory roślinne	296,8	347,0	434,6	502,3	614,8	889,6	796,3	900,9	1104,4	1185,1
Używki i napoje	106,3	140,8	173,2	215,3	293,7	329,7	377,8	455,8	591,6	601,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

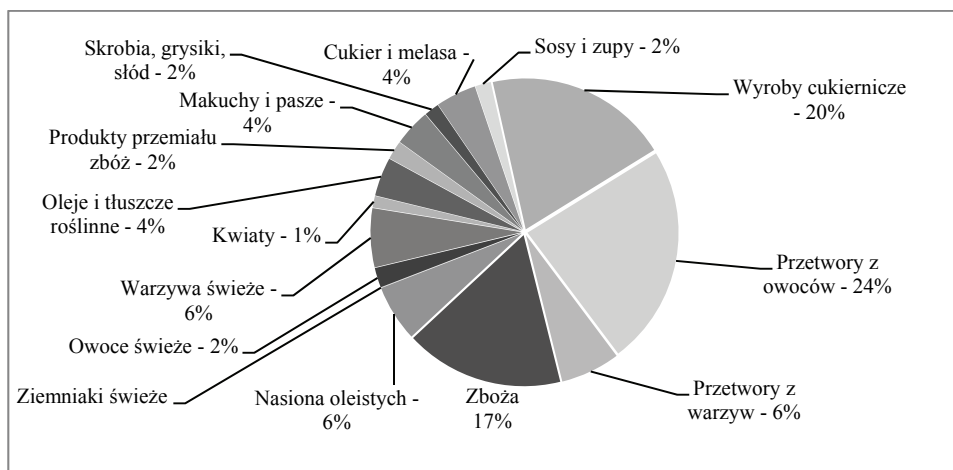
Rys. 4. Struktura polskiego eksportu rolno-spożywczego do Niemiec w okresie 2003 – 2012, %

Fig. 4. Structure of Polish agri-food exports to Germany in 2003 – 2012, %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Udział poszczególnych grup towarowych w eksporcie do Niemiec zmieniał się w analizowanym okresie. Dwie dominujące grupy przetworów roślinnych i zwierzęcych miały 73,1% udziału w całości eksportu rolno-spożywczego do Niemiec w 2003 r. i 58,4% w 2013 r., gdzie przetwory roślinne charakteryzowały się tendencją malejącą a przetwory zwierzęce tendencją rosnącą. W strukturze importu, również dominowały dwie grupy: przetwory roślinne z tendencją malejącą i przetwory zwierzęce z tendencją rosnącą. Te dwie grupy towarowe miały 69,9% udziału w całości eksportu rolno-spożywczego do Niemiec w 2003 r. i 61,5% w 2013 r.

W strukturze asortymentowej eksportu produktów roślinnych największy udział miały przetwory z owoców i warzyw (z tendencją rosnącą), zboża (z tendencją rosnącą) i cukier (z tendencją rosnącą). W strukturze asortymentowej eksportu przetworów zwierzęcych dominowały mięso drobiowe i czerwone. Najwięcej sprzedano na rynek niemiecki (pod względem wartości): przetworów z owoców o wartości 425,0 mln EUR, ryb i skorupiaków o wartości 412 mln EUR, wyrobów cukierniczych, zbóż oraz mięsa i podrobów drobiowych. Pięć najwyższych wartościowi pozycji eksportowych stanowiło 46% ogółu eksportu do Niemiec (rys. 5).

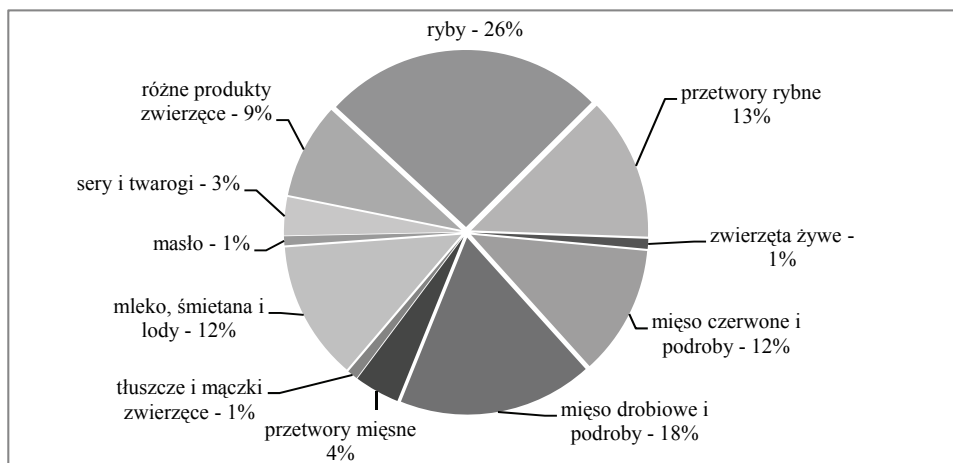

Rys. 5. Struktura polskiego eksportu produktów roślinnych do Niemiec w 2012 r., %

Fig. 5. Structure of Polish exports of plant products to Germany in 2012, %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W strukturze asortymentowej eksportu produktów zwierzęcych największy udział miały mięso drobiowe i czerwone oraz ich podroby (z tendencją rosnącą w obu przypadkach), produkty mleczarskie (z tendencją rosnącą) oraz ryby (z tendencją rosnącą). Najmniejszą grupę eksportową stanowiły zwierzęta żywe, jednak wykazywała ona tendencję wzrostową (rys. 6).

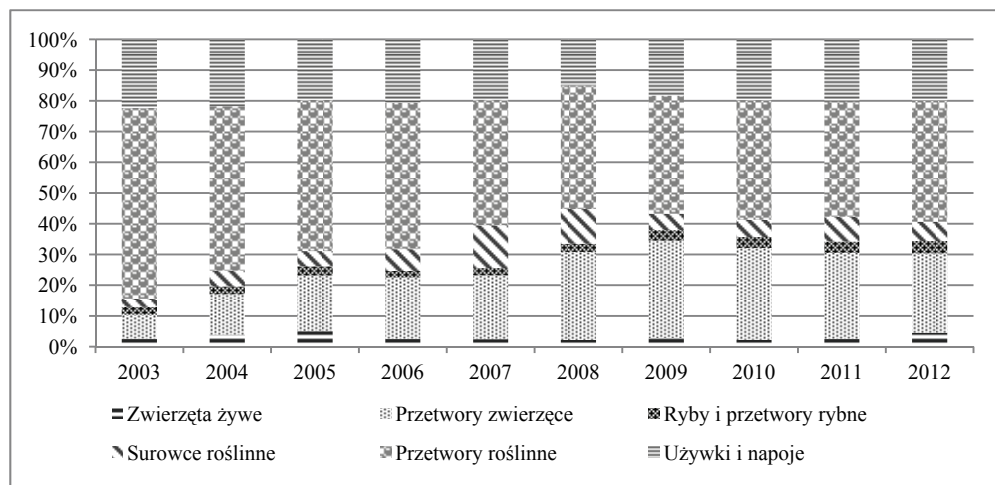
Rys. 6. Struktura asortymentowa polskiego eksportu zwierząt żywych i produktów zwierzęcych w 2012 r., %

Fig. 6. Assortment structure of Polish exports of live animals and animal products in 2012, %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Import produktów rolno-spożywczych z Niemiec wykazywał tendencję wzrostową. Jego wartość wzrosła ponad 10-krotnie w analizowanym okresie i wyniosła 3,0 mld EUR

w 2012 r. Z analizy importu w okresie 10 lat wynika, że dokonujemy zakupów produktów przetworzonych. Ich średni udział w strukturze importu kształtował się na poziomie 80%. Dominującą grupą w analizowanym okresie były produkty roślinne. Ich udział w strukturze importu wykazywał tendencję malejącą i wahał się od 64,7% w 2003 r. do 45,6% w 2012 r. (rys. 7).

Rys. 7. Struktura importu rolno-spożywczego z Niemiec w okresie 2003 r. – 2012, %

Fig. 7. Structure of the agri-food imports from Germany in 2003 – 2012, %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Odwrotna tendencja panowała w imporcie przetworów zwierzęcych. W badanym okresie była to grupa, która zwiększała swój udział z 7,8% w 2003 r. do 25,8 w 2012 r. w imporcie do Polski. Przetwory zwierzęce zajmowały drugie miejsce pod względem wartości importu w analizowanym okresie.

Niewielki udział w strukturze importu do Polski stanowiły zwierzęta żywe - średnia w analizowanym okresie - 3,1% i surowce rolnicze - 7% (rys. 7).

Podsumowanie

Od wielu lat Polska rozwija współpracę z Niemcami. Dobre stosunki sąsiedzkie oraz przynależność do struktur Unii Europejskiej wzmacniają współpracę i przyczyniają się do zwiększającej się wymiany handlowej. Niemcy są najważniejszym odbiorcą polskich produktów rolno-spożywczych, na ten rynek trafia średnio corocznie 24% ogółu polskiego eksportu rolno-spożywczego. W 2012 r. wartość wyeksportowanych towarów rolno-spożywczych wynosiła 3,8 mld EUR a w strukturze towarowej dominowały produkty przetworzone pochodzenie roślinnego i zwierzęcego.

Z Niemiec corocznie więcej sprowadzamy produktów rolno-spożywczych. W 2012 r. wartość importu wyniosła 3,0 mld ERU. Dominującą pozycję w imporcie do Polski stanowią produkty przetworzone.

Saldo wzajemnej wymiany w analizowanym okresie było dodatnie. Wartość wyeksportowanych produktów wzrosła na przestrzeni badanych lat 4-krotnie a wartość

importu ponad 6-krotne, wskazuje na szybsze tempo wzrostu importu co w dłuższej perspektywie może być niekorzystne dla naszego kraju.

Literatura i źródła

- Analiza wybranych zagadnień i tendencji w polskiej produkcji i handlu zagranicznym artykułami rolno-spożywczymi w 2008 r. FAMU FAPA Warszawa 2008.
- Analiza wybranych zagadnień i tendencji w polskiej produkcji i handlu zagranicznym artykułami rolno-spożywczymi w 2009 r. FAMU FAPA Warszawa 2010.
- Analiza wybranych zagadnień i tendencji w polskiej produkcji i handlu zagranicznym artykułami rolno-spożywczymi w 2012 r. FAMU FAPA Warszawa 2013.
- Budzowski K. [2003]: *Ekonomika handlu zagranicznego*. Acta Academiae Modrevianae. Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne, Kraków, s. 9-27.
- Czarny E. [2002]: Teoria i praktyka handlu wewnątrzgałęziowego. *Monografie i opracowania* 496. SGH Warszawa.
- Czarny E., Śledziewska K. [2009]: Polska w handlu światowym. PWE, Warszawa, s. 106- 133.
- Czarny E., Kuźniar A., Śledziewska K. [2009]: Przepływy kapitałowe a dwustronny handel między Polską a Niemcami po rozszerzeniu Unii Europejskiej [w:] Polska-Niemcy po rozszerzeniu Unii Europejskiej. Bilans i perspektywy. SGH, Warszawa, s. 232-237.
- Dudziński J. [2009]: Kilka dalszych uwag na temat boomu surowcowego w latach 2003-2008. *Firma i Rynek* nr 1.
- Kacperska E. [2009]: Trade in agri-food products between Poland and the European Union in years 2003-2008 [w:] *Agri-food system and its linkage with global, international and domestic economies*. WULSP, Warsaw.
- Misala J. [2006]: Polski handel zagraniczny artykułami rolno-spożywczymi w 2005 r. FAMU/FAPA. Warszawa.
- Misala J. [2007]: Międzynarodowa zdolność konkurencyjna i międzynarodowa konkurencja gospodarki narodowej. Wydawnictwo Politechniki Radomskiej Radom.
- Nakoneczna-Kisiel H. [2010]: Nowe zjawiska w polski-niemieckiej wymianie handlowej [w:] *Problemy handlu zagranicznego i gospodarki światowej*. Studia i prace WNEiZ nr 18, Szczecin, s. 99 - 120.